

Konspekt z lekcji religii prawosławnej w kl. I gimnazjum.

DZIAŁ: Liturgika.

Opracował ks. Jerzy Klimiuk

Temat lekcji: Liturgia Uprzednio Poświęconych Darów jako specyficzny element Wielkiego Postu.

Cele lekcji:

1. *Wiadomości.*

- uczeń definiuje pojęcia: Liturgia, ogłaszennyj, Agniec, prosfora, antymins
- uczeń wymienia specyficzne części Liturgii UPD.
- uczeń zna podstawowe zasady zachowywania się w Cerkwi.

2. *Umiejętności.*

- uczeń potrafi wymienić części Liturgii Uprzednio Poświęconych Darów.
- uczeń potrafi umieścić Liturgię UPD wśród innych nabożeństw cyklu dobowego.
- umiejętność pracy w grupach.

3. *Postawy.*

- kształtowanie samodzielnego myślenia uczniów podczas lekcji.
- samodzielna praca uczniów podczas lekcji.
- aktywna postawa uczniów podczas lekcji.

Forma lekcji: lekcja zbiorowa, szkolna.

Metoda: pogadanka, metoda pokazu.

Środki dydaktyczne: „Służebnik”, „Nastolnaja Kniga”, „Świeci Cerkwi Prawosławnej”, przedmioty imitujące naczynia liturgiczne.

TOK LEKCJI:

1. Czynności organizacyjno porządkowe.

2. Sprawdzenie listy obecności.

3. Powtórzenie wiadomości z poprzedniej lekcji:

- co to jest Liturgia

- wymień znane rodzaje Liturgii

- podział Liturgii na główne części

- powiedzcie, dlaczego Liturgia jest najważniejszym nabożeństwem

- co to jest antymins?

- podaj, kiedy i jakie Liturgie są odprawiane w czasie Wielkiego Postu

- jaki jest cel Wielkiego Postu.

- na dzisiaj była zadana nadobowiązkowa praca domowa. Trzeba było przedstawić żywot św. Grzegorza Dialoga proszę o przeczytanie swoich prac domowych.

Temat: Liturgia Uprzednio Poświęconych Darów jako specyficzny element Wielkiego Postu.

N: Po zapoznaniu się z żywotem św. Grzegorza Dialoga chciałbym dodać, iż pierwotnego kształtu, (porządku) odprawiania tejże Liturgii nie zapisano. Dopiero św. Grzegorz Dialog (dwojesłow) zapisał ją i dlatego uważa się go za autora i twórcę Liturgii UPD.

N. Proszę powiedzieć, w jakie dni w Wielkim Poście nie służy się Liturgii UPD (z własnych obserwacji i uczestnictwa w nabożeństwach).

U: *Liturgia UPD nie jest odprawiana w niedzielę i sobotę.*

N: Przeczytam teraz wam dwa kanony; Soboru Laodycyjskiego i Soboru Tulskiego dotyczące dni, w jakich powinno się służyć Liturgię:

- 1. W okresie wielkiego postu z wyjątkiem soboty i niedzieli nie należy przynosić Św. Chleba, to znaczy odprawiać pełnej Liturgii.***
- 2. We wszystkie dni Św. Czterdziestnicy, oprócz sobót i niedziel i Zwiastowania, niech się odprawia Liturgia Uprzednio Poświęconych Darów.***

N: Liturgia UPD została ustanowiona już w starożytności. Chrześcijanie chcieli jak najczęściej przystępować do sakramentu Poczyszczenia w dni wielkiego postu a uroczystej Liturgii nie można było odprawiać zastąpiono ją Liturgią UPD. Również był i drugi powód, a mianowicie starożytni chrześcijanie przynosili na Liturgię Chleb i wino. Część z tych darów używano do Eucharystii a z pozostałych sporządzano tzw. „trapieżę” posiłek miłości i radości dla wszystkich zebranych. Jednak to nie odpowiadało duchowi Wielkiego Postu –

wstrzeźliwości i pokorze, toteż postanowiono stworzyć Liturgię, w której nie trzeba przynosić darów i nie urządzano z nich „*trapiezy*”.

N: Proszę powiedzieć jeszcze raz, z jakich części składa się Liturgia św. Jana Złotoustego

U: *Proskomidii, Liturgii katechumenów i Liturgii Wiernych*

N: Proszę pomyśleć i powiedzieć, czym zasadniczo różnią się te Liturgie, sama nazwa Liturgii UPD już nam dużo mówi

U: *Tym, iż Liturgia UPD nie ma części pierwszej Liturgii, bo Ciało i Krew już są przygotowane do tej Liturgii w niedzielę na Liturgii św. Bazylego Wielkiego.*

N: Tak Dary są wcześniej przygotowane i w zależności ile będzie w tygodniu Liturgii UPD tyle w niedzielę przygotowuje się Św. Agnów. I są one przechowywane na presole.

N: a więc czego nie ma w Liturgii UPD

U: *proskomidii.*

N: tak Liturgia zaczyna się z wieczerni takim samym wozgłosem jak i każda:...

U: *BŁAGOSŁOWIENNO CARSTWO.....*

N: Teraz pokrótce omówię przebieg Liturgii UPD, a wy w zeszytach będziecie zapisywać ważniejsze części składowe Liturgii nie występujące w innych nabożeństwach.

U: *Liturgia uprzednio Poświęconych Darów składa się z:*

- *wozgłose*
- *psalmy*
- *paremije i „Świat Chrystow proswieszczajet wsiech”*
- *modlitwa św. Efrema Syryjczyka*
- *„Da isprawitsia modlitwa moja”*
- *„Nynie siły niebiesnyje...”*
- *zasłona zostaje zasunięta do połowy*
- *brak Kanonu Eucharystycznego*

Po wozgłose są czytane psalmy w czasie, których kapłan wyjmuje przygotowany wcześniej Agnec i kładzie na diskos. W czasie czytania premii (fragmentów Starego Testamentu) kapłan obraca się do ludzi trzymając w ręku kadziło i świecę i mówi „*Świat Chrystow proswieszczajet wsiech*” robiąc znak krzyża, wszyscy ludzie w tym czasie kłaniają się. Po tym są śpiewane fragmenty psalmu 140 „*Da isprawitsia modlitwa moja....*” przez kapłana i chór na zmianę. Dalej jest modlitwa św. Efrema Syryjczyka i następuje właściwa Liturgia, ektenia Sohujaja (usilna – gdyż na każde wezwanie kapłana chór odpowiada trzykrotnym Panie zbaw Hospodu pomiluj) i ektenia za ogłaszanych i w ten sposób przechodzimy do Wielkiego

Wyjścia. Na Liturgii św. Jana Złotoustego śpiewany jest „*Iže Chieruwimy...*” w tej Liturgii jest śpiewana inna pieśń „*Nynie siły niebiesnyje...*” i następuje przeniesienie Darów. Po przeniesieniu Św. Ciała i Krwi na prestoł (tutaj ciekawym zjawiskiem jest to, iż prysłużnik musi iść ze świeczką tyłem twarzą do Św. Darów, odwrotnie niż w zwykłej Liturgii) jest drugi raz mówiona modlitwa św. Efrema Syryjczyka i zasunięta zostaje zasłona do połowy na znak, iż zbawienie jeszcze się nie dokonało. Dalej przechodzimy do Ektenii prosiitelnoj (błagalna – na każde wezwanie kapłana chór odpowiada Prosimy Cię Boże, Podaj Hospodi)) i wszyscy wierni mówią „ *Otcze nasz ...*”. Kanonu Eucharystycznego nie ma gdyż dary są już przeistoczone są to już Prawdziwa Krew i Prawdziwe Ciało Jezusa Chrystusa. Zakończenie Liturgii jest takie same jak i w pozostałych.

N: Słucham pytań.

Praca w domu

Zapoznać się z schematem przebiegu Liturgii Upřednio Poświęconych Darów i uczestniczyć w piątkowej Liturgii UPD.

